

Синицька Г.О., студентка, 4 курс, група НЗ-1,
факультет гірничої справи, природокористування та будівництва
Науковий керівник - Васильєва Л. А., к. б. н., доцент кафедри наук про Землю
Державний університет «Житомирська політехніка»

Гідрологічні особливості річки Случ та її басейну

Малі річки України – це актуальні об'єкти для вивчення сучасних дослідників, що привертають все більше уваги через те, що стан цих річок невпинно погіршується і геоecологічні проблеми вимагають негайного вирішення. Метою даної роботи було з'ясувати основні гідрологічні характеристики річки Случ та її басейну.

Річка Случ – права притока р. Горинь. Случ є другою за значенням і за довжиною річкою Центрального Полісся, що несе свої води з півдня на північ. Довжина Случі становить 451 км, площа басейну – 13900 км². Случ протікає в області кристалічного масиву (в межах Волино-Подільського плато). Русло річки чітко виражене по всій протяжності долини. Ширина русла змінна, в середньому – 15-30 м, глибина – від 0,5 до 3,0 м [2]. Вода Случі відноситься до середньомінералізованих вод гідрокарбонатного класу кальцієвої групи. В середній течії річки вода менше мінералізована, ніж у верхній. Притоки річки Случ. З лівих приток Случі найбільш значні: Ікопоть, Деревичка, Хомора, Смілка, Церем, Корчик, Устя, Стубель, Стави, Серегівка, Язвинка, Михайлівка; із правих – Дорогань, Немилянка, Луб'янка, Тня, Цвіля, Вілія, Ямка, Бліва, Шкіра, Іконец, Бобер, Торчок, Тюкелівка, Попівка, Полична, Тусталь. У р. Случ відмічено 45 видів макрофітів, 17 видів прибережних рослин, відмічені рідкісні реліктові глечики жовті, плавун щитолістий, який занесений до Червоної книги України [4]. Дослідники вказують [4], що для річки характерне високе біорізноманіття гідробіонтів у тому числі рідкісних та зникаючих. Наприклад, 5 видів риб внесено до Червоної книги, а 6 входять до міжнародних списків видів, які потребують охорони (рибець, підуст, гірчак, бичок-підшаник, в'юн, сом). Встановлено, що для річки характерні 26 видів риб, до речі, популяція марени є найбільшою в Україні. У Случі виявлено 46 видів безхребетних. У межах прибережної зони р. Случ є декілька пам'яток природи місцевого значення (Хотинські печери, Соколині гори, ландшафтний парк «Надслучанський»).

Річка Случ є важливим джерелом прісної води для прилеглих територій та має велике значення для екосистем, які залежать від неї. Проте, унаслідок негативного впливу людської діяльності, річка зазнає значних труднощів. Забруднення води від промислових викидів, сільськогосподарських відходів та несанкціонованого скиду стічних вод відбувається на регулярній основі. Це призводить до зниження якості води та загрози для місцевих екосистем, включаючи біорізноманіття та здоров'я мешканців.

До основних проблем річки Случ можна віднести: зменшення водності річки, зарегульованість [1, 3], промислові викиди (велика кількість промислових підприємств уздовж басейну річки Случ відводять свої відходи без належного очищення, що призводить до значного забруднення води), сільське господарство (використання пестицидів та добрив у сільському господарстві), несанкціоновані скиди (відсутність належного контролю за скидами стічних вод, які нерідко здійснюються безпосередньо в річку, створює серйозну загрозу для водних ресурсів та умов життя місцевого населення).

Серед основних шляхів покращення стану води річки Случ вважаємо такі: строгий контроль над викидами, розвиток та використання екологічно чистих технологій, освіта, просвіта та свідоме використання ресурсів (проведення інформаційно-просвітницької роботи серед місцевого населення щодо важливості збереження річкових ресурсів та усвідомленого споживання води).

Список використаних джерел

1. Боровець М. Сучасний стан річки Случ та заходи щодо її збереження. Малі річки: кліматичні та екологічні виклики: Матеріали науково-практичної конференції Звягель, 4 - 5 жовтня 2023 року. С. 48-51.
2. Водний фонд Житомирської області / М. А. Галич, В. Я. Невмержицький, С. П. Сіренький. – Житомир: Житомирське обласне виробниче управління меліорацій і водного господарства, 2003. – 120с.
3. Горбонос О. Головні водно-екологічні проблеми річки Случ. Малі річки: кліматичні та екологічні виклики: Матеріали науково-практичної конференції Звягель, 4 – 5 жовтня 2023 року. С. 66-71.
4. Триліс В. В., Карпова Г. О., Новосолова Т. М., Панькова Н. Г. Гідробіологічна характеристика преференційної ділянки р. Случ (притока р. Горинь). Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. – 2010. - № 2. – С. 489-492. – (Серія біологічна).
5. Коцюба І. Г., Коробійчук А. О., Радченко Л. М. Дослідження сучасного стану забруднення вод гідрографічної мережі Житомирського району. Екологічні науки. 2014. № 6. С. 96–102.
6. Iryna Kotsiuba, Vitalina Lukianova, Yevheniia Anpilova, Tetiana Yelnikova, Olena Herasymchuk, Oksana Spasichenko. The Features of Eutrophication Processes in the Water of the Uzh River. Ecological Engineering & Environmental Technology 2022, 23(2), 9–15. - Режим доступу: <https://doi.org/10.12912/27197050/145613>